

Przykładowe dane obrazujące przyczyny długotrwałości prowadzonego śledztwa.

WNIOSKI O MIĘDZYNARODOWĄ POMOC PRAWNĄ.

- Komitet Śledczy Federacji Rosyjskiej przesłał dotychczas do polskiej prokuratury wojskowej 31 wniosków o międzynarodową pomoc prawną, z których każdy zawiera kilka, bądź kilkanaście wielowątkowych postulatów. W ramach ich realizacji prokuratorzy wojskowi przesłali materiał do strony rosyjskiej w postaci: **189 tomów akt na 35.617 kartach, nie licząc płyt CD.**
- W toku śledztwa Wojskowa Prokuratura Okręgowa w Warszawie skierowała 34 wnioski o udzielenie międzynarodowej pomocy prawnej, w tym 26 do władz Federacji Rosyjskiej, 3 do USA, 3 do Republiki Białorusi, 2 do Królestwa Danii.
- Wnioski skierowane do Republiki Białorusi oraz do Królestwa Danii zostały zrealizowane w całości przez stosowne organy ww. Państw.
- Z 3 skierowanych wniosków do USA oczekujemy na realizację ostatniego - z dnia 31 lipca 2014 r. Jednakże dla przykładu można podać, że realizacja wniosku o pomoc prawną do USA ze stycznia 2013 r. nastąpiła dopiero w kwietniu 2014 r. (a dokumentacji z wykonania tej pomocy prawnej nie przysłano do prokuratury wojskowej do chwili obecnej).
- Najważniejsze niezrealizowane postulaty z wniosków o pomoc prawną skierowanych do Strony rosyjskiej:
 - przekazanie dokumentacji normatywnej regulującej pracę służb kierowania ruchem lotniczym, w tym na lotnisku Smoleńsk-Północny (**postulat z 21 maja 2010 r.**, wielokrotnie ponawiany -

stanowisko uprawnionego organu Federacji Rosyjskiej będące formalną odmową realizacji wniosku w tym zakresie wpłynęło do prokuratury wojskowej dopiero **19 lutego 2015 r.**, a więc prawie **po 5 latach**); przekazanie wraku, jego fragmentów, rejestratorów wraz z nośnikami oraz urządzeń pokładowych (**postulat z dnia 10 kwietnia 2010 r.**, wielokrotnie ponawiany).

Dla przykładu można podać, że **w kwietniu 2010 r.** prokuratura wojskowa zwróciła się do Strony rosyjskiej z postulatem przesłuchania świadków zdarzenia, natomiast dokumenty z realizacji tych czynności Strona rosyjska przekazuje sukcesywnie - ostatnio **we wrześniu 2014 r.**

Dokumentację z oględzin miejsca katastrofy oraz oględzin wraku, przeprowadzonych **w kwietniu i maju 2010 r.**, prokuratura wojskowa otrzymała od Strony rosyjskiej w **lipcu 2011 r.**, z kolei kolorową dokumentację dotyczącą tych oględzin - dopiero **w maju 2012 r.**

Rosyjską opinię fizykochemiczną, wykonaną **w kwietniu 2010 r.** po oględzinach miejsca zdarzenia i wraku, polska prokuratura wojskowa otrzymała dopiero **we wrześniu 2012 r.**

Dokumentacja dotycząca oględzin i identyfikacji zwłok oraz ich fragmentów przesyłana była przez Stronę rosyjską **od października 2010 r.**, ostatnia partia materiałów wpłynęła **w maju 2013 r.**, przy czym nadal nie jest to materiał kompletny, bowiem do chwili obecnej nie wyjaśniono wszystkich zauważonych przez prokuratorów wojskowych nieścisłości i błędów pojawiających się w tej dokumentacji.

Dane meteorologiczne na dzień 10 kwietnia 2010 r. prokuratura wojskowa otrzymała dopiero **we wrześniu 2013 r.**, a oględziny

wyposażenia technicznego lotniska w październiku 2013 r., pomimo skierowania tego typu postulatów do Strony rosyjskiej już w kwietniu i maju 2010 r.

OPINIE I EKSPERTYZY MAJĄCE WPŁYW NA CZAS TRWANIA ŚLEDZTWA.

Opinia IES dot. zapisów z rejestratora głosowego MARS-BM.

1.06.2010 r. - prokuratura wojskowa otrzymała kopię zapisu z rejestratora głosowego MARS-BM.

2.06.2010 r. – prokuratura wojskowa wydała postanowienie o powołaniu IES.

15.06.2010 r. - prokuratura wojskowa wydała post. o zmianie postanowienia z 2.06.2010 i przekazała IES kolejną kopię zapisu z rejestratora głosowego MARS-BM.

21.12.2011 r. - IES wydał opinię fonoskopijną.

W trakcie wydawania tej opinii w dniach 1-15.06.2011 r. biegli IES przebywali w Moskwie, gdzie z ich udziałem wykonano kolejną kopię nagrania na potrzeby opracowywanej opinii (**osobiście uczestniczyli w zgrywaniu kolejnej kopii nagrania, w oględzinach, pomiarach i innych czynnościach z taśmą rejestratora MARS – BM**).

Nadmienić należy, że w marcu 2011 r. biegli wykonali czynności badawcze w samolocie Tu 154 M nr 102 w trakcie lotu.

Końcowo nadmienić należy, iż biegli wydając opinię mieli dostęp do 8 kopii zapisu z rejestratora MARS – BM.

Opinia IES dot. zapisów z magnetofonu P-500 (wieża).

21.03.2011 r. - prokuratura wojskowa wydała postanowienie o powołaniu IES;

12.01.2015 r. - IES wydał opinię;

W trakcie pracy nad tą opinią kilkakrotnie występowano do Federacji Rosyjskiej z wnioskami o pomoc prawną celem otrzymania materiałów, o które prosili biegli z IES (chodzi o specjalistyczne informacje dotyczące np. wartości częstotliwości prądu elektrycznego we wspólnym systemie energetycznym Federacji Rosyjskiej w okresie wskazanym przez biegłych). Biegli w toku prac nad opinią wykorzystywali również umiejętności osób, mających wiedzę w zakresie frazeologii lotniczej.

Termin wydania przedmiotowej opinii był wielokrotnie przekładany przez biegłych.

Opinia dot. zapisów z rejestratora głosowego samolotu JAK 40 (wydana do śledztwa prokuratury wojskowej w sprawie lądowania JAKA 40 w dniu 10 kwietnia 2010 r.)

26.05.2011 r. – prokuratura wojskowa wydała postanowienie o powołaniu IES;

12.01.2015 r. – IES wydał opinię;

Wydanie tej opinii bezpośrednio związane było z wydaniem opinii dotyczącej zapisów z magnetofonu P-500 (tj. z wieży).

Opinia CLKP dotycząca badań fizykochemicznych na obecność śladów materiałów wybuchowych na wraku Tu 154M nr 101 oraz w ciałach osób ekshumowanych w Polsce.

5.04.2012 r. - prokuratura wojskowa wydała postanowienie o powołaniu CLKP;

23.12.2013 r. – CLKP wydało opinię;

16.01.2014 r. – prokuratura wojskowa wydała postanowienie o uzupełnieniu opinii z 23.12.2013 r.;

6.02.2014 r. - CLKP wydało opinię uzupełniającą;

10.03.2014 r. – prokuratura wojskowa wydała kolejne postanowienie o uzupełnieniu opinii;

28.03.2014 r. - CLKP wydało kolejną opinię uzupełniającą;

24.07.2014 r. – prokuratura wojskowa wydała kolejne postanowienie o uzupełnieniu opinii;

29.09.2014 r. - CLKP wydało kolejną opinię uzupełniającą;

20.10.2014 r. - prokuratura wojskowa wydała kolejne postanowienie o uzupełnieniu opinii;

15.12.2014 r. - CLKP wydało kolejną opinię uzupełniającą.

Przeprowadzone czynności niezbędne do wydania opinii fizykochemicznej CLKP:

- w sierpniu 2012 r. prokuratura wojskowa wystąpiła z wnioskiem o międzynarodową pomoc prawną do Federacji Rosyjskiej, celem umożliwienia biegłym z CLKP dokonania oględzin miejsca katastrofy oraz wszystkich elementów wraku, znajdujących się w Smoleńsku;
- w dniach 15 września – 13 października 2012 r., w Smoleńsku przebywał prokurator wojskowy wraz z jedenastoma biegłymi i ekspertami. W trakcie tego pobytu prokurator wojskowy oraz biegli wzięli udział w uzupełniających oględzinach wraku i elementów samolotu oraz miejsca i rejonu katastrofy. W toku tych oględzin pobrano szereg próbek, które następnie podlegały dalszym szczegółowym badaniom na terenie Rzeczypospolitej Polskiej;
- w grudniu 2012 r. prokurator wojskowy oraz biegli z CLKP przetransportowali do Polski specjalnie do tego przygotowanym samolotem wojskowym próbki pobrane i zabezpieczone w trakcie czynności prowadzonych na przełomie września i października 2012 r. w Smoleńsku;
- po przeprowadzonych na terenie Polski ekshumacjach zwłok 8 ofiar katastrofy przekazano biegłym do badań próbki pobrane w trakcie tych czynności;

- na przełomie lutego i marca 2013 r. w Moskwie prokurator wojskowy oraz biegli brali udział w oględzinach dwóch fragmentów brzozy, zabezpieczonych do badań kryminalistycznych w dniu 11 października 2012 r., a następnie w Smoleńsku pobrali z wraku próbki referencyjne (porównawcze) elementów metalowych i powłok lakierowych;
- na przełomie lipca i sierpnia 2013 r. w Smoleńsku, prokurator wojskowy oraz biegli brali udział w badaniu elementów foteli samolotu Tu-154M nr 101 przy użyciu przenośnych detektorów IMS (spektrometrów ruchliwości jonów) oraz w pobraniu próbek w postaci wycinków i ekstraktów w celu przeprowadzenia szczegółowych laboratoryjnych badań fizykochemicznych w Polsce;
- biegli wykonali badania laboratoryjne łącznie około 700 próbek;
- na potrzeby prowadzonych badań, CLKP - za pośrednictwem prokuratury wojskowej - otrzymało środki finansowe na zakup specjalistycznego sprzętu w (kwocie ok. 500 tyś. PLN).

Strony w dalszym ciągu kwestionują zasadność i poprawność opinii fizykochemicznej.

Genetyka i toksykologia.

- w okresie od czerwca 2010 r. do marca 2014 r. wywołano 10 opinii genetycznych i 1 opinię toksykologiczną Instytutu Ekspertyz Sądowych w Krakowie. Okres oczekiwania na opinie wyniósł od **4 miesięcy** do **prawie 2 lat**;

- w chwili obecnej prokuratura wojskowa oczekuje na 3 opinie genetyczne.

Opinie sądowo – medyczne.

W sumie wywołano 96 opinii sądowo-medycznych w okresie od 8 czerwca 2011 r. do 3 kwietnia 2015 r.

9 osób ekshumowano w okresie od 8 czerwca 2011 do 13 listopada 2012 r.:

- czas oczekiwania na jedną opinię wyniósł od 6 miesięcy do 10 miesięcy;
- w odniesieniu do wszystkich ekshumowanych osób zasięgano opinii 3 niezależnych ośrodków naukowych;
- wywołano **87** opinii Katedry Medycyny Sądowej Uniwersytetu Medycznego we Wrocławiu w zakresie dokumentacji sądowo-medycznej w okresie od 10 sierpnia 2011 r. do 3 kwietnia 2015 r.;
- do dnia dzisiejszego uzyskano **44** opinie, prokuratura oczekuje na **43** opinie;
- średni czas oczekiwania na opinię wynosi od **3 miesięcy** do **9 miesięcy**, za wyjątkiem 3 opinii, gdzie okres oczekiwania był dłuższy.

Opinia kompleksowa zespołu biegłych.

W dn. **03.08.2011 r.** prokurator wojskowy wydał postanowienie o powołaniu zespołu biegłych do stwierdzenia okoliczności, przyczyn i przebiegu katastrofy samolotu Tu 154M nr 101 (tzw. opinia kompleksowa).

Powołanie biegłych poprzedzone było koniecznością zebrania i zabezpieczenie na ich potrzeby materiału dowodowego w postaci zeznań świadków, dokumentacji technicznej samolotu Tu 154M, ekspertyzy technicznej deszyfracji i analizy danych z pokładowych rejestratorów parametrów samolotu, dokumentacji szkoleniowej i medycznej członków załogi samolotu oraz protokołu z badania zdarzenia lotniczego sporządzonego przez Komisję Badania Wypadków Lotniczych Lotnictwa Państwowego. **Wcześniejsze powołanie**

biegłych byłoby zatem bezprzedmiotowe, gdyż biegli muszą dysponować materiałem dowodowym na podstawie, którego mogą wydać opinię. Biegli nie gromadzą samodzielnie materiału dowodowego.

W dn. 14 października 2011 r. prokurator wydał postanowienie o zmianie i uzupełnieniu postanowienia o powołaniu biegłych **z uwagi na śmierć** jednego z biegłych i co za tym idzie konieczność powołania w to miejsce innego biegłego. Dodatkowo z inicjatywy przewodniczącego zespołu biegłych powołano kolejnego specjalistę.

W dn. 25 października 2011 r. z inicjatywy przewodniczącego zespołu biegłych powołano kolejnego biegłego z zakresu napędów odrzutowych.

Wobec ujawnienia się w stosunku do jednego z biegłych przyczyny wyłączonej go z mocy prawa z możliwości występowania w charakterze biegłego, koniecznym było wydanie w tym zakresie stosownego postanowienia, co nastąpiło w dn. 22 grudnia 2011 r.

W dn. 13 lutego 2012 r. wydane zostało kolejne postanowienie o uzupełnieniu zespołu biegłych poprzez dokooptowanie, z inicjatywy przewodniczącego zespołu, kolejnych trzech biegłych z zakresu aerodynamiki i mechaniki lotu statków powietrznych, z zakresu tworzenia, eksploatacji i deszyfracji zapisów rejestratorów parametrów lotu statków powietrznych oraz z zakresu kartografii i geodezji.

W dn. 15 marca 2012 r. z inicjatywy przewodniczącego zespołu biegłych powołano kolejnych biegłych – pilota samolotu Tu 154M oraz biegłego z zakresu badania wypadków lotniczych. Jednocześnie z przyczyn osobistych zrezygnował z pełnienia obowiązków biegłego jeden z członków zespołu. W jego miejsce powołano inną osobę.

W dn. 31 grudnia 2012 r. **wskutek śmierci** jednego z biegłych oraz wskutek choroby kolejnego koniecznym stało się dokonanie zmian w składzie zespołu biegłych i powołanie dalszych biegłych, przy czym powołanie biegłego z zakresu fonoskopii było zrealizowaniem postulatu przewodniczącego zespołu biegłych.

W dn. 9 kwietnia 2013 r. z inicjatywy przewodniczącego zespołu biegłych powołano kolejnego biegłego w zakresie pilotażu, eksploatacji statków powietrznych typu Tu-154M.

W dn. 25 lipca 2013 r. z inicjatywy przewodniczącego zespołu biegłych powołano kolejnego specjalistę posiadającego wiadomości specjalne z zakresu przetwarzania zapisu dźwięku z analogowego na cyfrowy.

Ostatni raz uzupełniano skład zespołu biegłych w dn. 24 września 2013 r. poprzez powołanie specjalisty dysponującego wiadomościami specjalnymi z zakresu meteorologii lotniczej.

Z uwagi na zgłaszane przez biegłych potrzeby, Wojskowa Prokuratura Okręgowa w Warszawie w drodze międzynarodowej pomocy prawnej spowodowała ich wyjazd do Federacji Rosyjskiej, i tak w dniu 18 września 2011 r. do Moskwy udało się dwóch prokuratorów Wojskowej Prokuratury Okręgowej w Warszawie oraz dwóch biegłych z zakresu pracy automatyki lotniczej, osprzętu lotniczego i badania wypadków lotniczych.

Polscy biegli oraz prokuratorzy uczestniczyli w oględzinach elementów wyposażenia samolotu TU 154M nr 101, które znajdowały się w Moskwie.

Kolejny wyjazd grupy prokuratorów i biegłych został zrealizowany kilka dni później. W ramach tego wyjazdu dwóch prokuratorów

Wojskowej Prokuratury Okręgowej w Warszawie, sześciu biegłych z zakresu badania wypadków lotniczych i techniki lotniczej oraz dwóch specjalistów z Centralnego Laboratorium Kryminalistycznego Policji przebywało w Smoleńsku. Biegli powołani postanowieniem z dn. 03.08.2011 r. uczestniczyli w oględzinach wraku samolotu TU 154M nr 101, natomiast eksperci z Centralnego Laboratorium Kryminalistycznego Policji wykonali sferyczną dokumentację fotograficzną wraku oraz jego poszczególnych elementów.

Kolejny wyjazd biegłych poprzedzony był wnioskiem o międzynarodową pomoc prawną z 28 października 2011 r.

W grudniu 2011 r. dwie grupy biegłych wraz z prokuratorami wojskowymi udały się do FR, jedna do Smoleńska gdzie prowadzono oględziny miejsca katastrofy, w tym czasie druga grupa uczestniczyła w przesłuchaniach zawnioskowanych świadków.

Następny wyjazd nastąpił na przełomie lipca sierpnia 2012 r., w trakcie którego biegli dokonywali uzupełniających oględzin wraku w Smoleńsku.

W dniach 19 września – 10 października 2012 r. w Moskwie przebywał prokurator Wojskowej Prokuratury Okręgowej w Warszawie wraz z czterema biegłymi. W trakcie tego pobytu polski prokurator wojskowy oraz biegli uczestniczyli w przesłuchaniu jedenastu świadków – osób zaangażowanych w sprowadzenie do lądowania samolotu TU 154 M nr 101 w dniu 10 kwietnia 2010 r., na lotnisku Smoleńsk Północny.

Z uwagi na zgłaszaną przez biegłych potrzebę wykonania kolejnej kopii zapisu rozmów prowadzonych w kokpicie samolotu Tu154M nr 101 polscy prokuratorzy wojskowi wystąpili w wnioskiem o międzynarodową pomoc prawną w grudniu 2013 r.

Czynności związane z wykonaniem tej kopii biegli zrealizowali w Moskwie w dniach 17-28 lutego 2014 r.

Dodatkowo wskazać należy, iż biegli wielokrotnie prowadzili czynności badawcze na samolocie Tu 154M nr 102 (bliźniaczym samolocie zabezpieczonym na lotnisku w Mińsku Maz.), ponadto na potrzeby opinii wykorzystywany był samolot M-28 Bryza oraz lotnisko w Radomiu. Ponadto biegli uczestniczyli w telekonferencji ze specjalistami z USA (miało to miejsce w siedzibie Prokuratury Generalnej).

Wszystkie wskazane powyżej okoliczności zdecydowały, iż opinia kompleksowa została przekazana prokuraturze dopiero w **dn. 6 marca 2015 r.**

Przeprowadzona dotychczas analiza tego dokumentu wskazuje na potrzebę jego uzupełnienia.